

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА АНАЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І АУДИТ»**

*для здобувачів вищої освіти
освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 051 «Економіка»
денної, заочної та дистанційної форм навчання*

Дніпро – 2023

УДК 657.6
П 83

*Схвалено Навчально-методичною радою
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
(протокол № 9 від 22.05.2023 р.)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Павло ФІСУНЕНКО, професор кафедри девелопменту нерухомості, обліку та маркетингу Придніпровської державної академії будівництва та архітектури, доктор економічних наук, доцент;

Оксана ГЕРАСИМОВА, доцент кафедри фінансів, економіки та підприємництва Придніпровської державної академії будівництва та архітектури, кандидат технічних наук, доцент.

УКЛАДАЧ:

Наталія ПРОТОПОПОВА, старший викладач кафедри аналітичної економіки та менеджменту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

П 83 Протопопова Н. А. Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік і аудит» для здоб. вищ. освіти бакалавр. рівня спец. 051 «Економіка» ден. та заоч. форм навч. Дніпро : ДДУВС, 2023. 58 с.

У навчально-методичному комплексі представлені основні терміни та поняття з дисципліни «Бухгалтерський облік і аудит», навчальний контент дисципліни, плани практичних завдань та завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
2. НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ З ДИСЦИПЛІНИ.....	16
3. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ.....	18
4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	29
4.1. Підготовка до аудиторних занять.....	29
4.2. Опрацювання розділів програми, що не викладаються на лекціях та практичних заняттях.....	36
5. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ З ДИСЦИПЛІНИ «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І АУДИТ».....	40
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54

ВСТУП

Бухгалтерський облік та аудит є основним засобом інформаційно-аналітичного забезпечення розробки та прийняття управлінських рішень. Він дозволяє комплексно та системно оцінити рівень та якість діяльності підприємства, фактори і резерви підвищення її ефективності, розробити альтернативи поведінки, вибрати раціональну й оптимальну стратегію і тактику досягнення цілей.

Знання теорії, методології та методики бухгалтерського обліку та аудиту необхідне в практичній діяльності кожному економісту, керівнику будь-якого рівня, а також інвестору, акціонеру, конкуренту, споживачу. Уміння користуватися ним розвиває та поглиблює економічне мислення.

Метою навчально-методичного комплексу є формування у студентів сучасної системи знань про концептуальні засади бухгалтерського обліку та аудиту, основи методології обліку господарської діяльності, про техніку бухгалтерського обліку, підходи до організації обліку на підприємстві та засади управління бухгалтерським обліком. Завданнями дисципліни є освоєння принципів бухгалтерського обліку, аудит, освоєння елементів методу, що використовуються в бухгалтерському обліку та аудиті відображення інформації про господарську діяльність, набуття навичок використання технічних прийомів реєстрації облікової інформації, формування уявлення про повний цикл обробки облікової інформації: від первинної фіксації господарських операцій до складання фінансової звітності; отримання спільного розуміння значення фінансової звітності та основ організації бухгалтерського обліку та аудиту на підприємстві.

Навчально-методичний комплекс розроблено для формування у майбутніх фахівців системних теоретичних знань та формування практичних навичок в галузі побудови системи бухгалтерського обліку та аудиту як інформаційної бази прийняття економістом та менеджером ефективних управлінських рішень і аудиту фінансової звітності суб'єкта господарювання та використання його результатів. Для самостійного закріплення матеріалу надано контрольні запитання. Навчально-методичний комплекс ґрунтується на використанні доступної звітно-облікової інформації, такої, як бухгалтерський баланс, звіт про фінансові результати, додаток до бухгалтерського балансу.

1. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік та аудит» є формування у майбутніх фахівців системних теоретичних знань та формування практичних навичок в галузі побудови системи бухгалтерського обліку як інформаційної бази прийняття менеджером ефективних управлінських рішень і аудиту фінансової звітності суб'єкта господарювання та використання його результатів.

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні компетентності:

ЗК8 – здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11 – здатність приймати обґрунтовані рішення.

Фахові (спеціальні) компетентності:

СК2 – здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК 7 – здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК10 – здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК12 – здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

Програмні результати навчання:

ПРН 6 – використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН 10 – проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 12 – застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 13 – ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 18 – використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

Пререквізити: економіка трудових відносин та соціального захисту, економіка підприємства, фінанси, гроші та кредит.

Постреквізити: економічний аналіз, фінансовий аналіз, економічна аналітика та аналітика бізнес-процесів, виробнича практика, стажування.

Програма навчальної дисципліни

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Бухгалтерський облік – як інформаційна система підприємства, що забезпечує систему управління необхідною інформацією для прийняття рішень. Завдання та облікові вимірники, що використовуються в бухгалтерському обліку. Облікові вимірники: натуральні вимірники, трудові і грошовий вимірник.

Користувачі інформації: внутрішні і зовнішні. Державне регулювання бухгалтерського обліку.

ТЕМА 2. ПРЕДМЕТ І МЕТОД БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ. МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Суть господарських засобів та їх класифікація. Господарські засоби (ресурси, майно, активи, що забезпечують господарську діяльність підприємства. Оборотні і необоротні активи. Джерела утворення господарських засобів.

Метод бухгалтерського обліку. Прийоми хронологічного і систематичного спостереження. Прийоми вимірювання господарських засобів і процесів. Методичні прийоми реєстрації та класифікації даних з метою їх систематизації. Методичні прийоми узагальнення інформації.

ТЕМА 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС. РАХУНКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ПОДВІЙНИЙ ЗАПИС

Балансовий метод відображення інформації. Побудова бухгалтерського балансу. Бухгалтерський баланс. Баланс як форма звітності. Форма, структура і зміст балансу. Типи господарських операцій і їх вплив на бухгалтерський баланс.

Поняття про рахунки і їх будову. Рахунки бухгалтерського обліку є способом групування господарських операцій за економічно однорідними ознаками для систематичного контролю за наявністю і змінами засобів та їх джерел у процесі господарської діяльності. Активні, пасивні, активно-пасивні рахунки. Обороти та сальдо.

Подвійне відображення на операцій рахунках. Взаємозв'язок між рахунками, що виникає шляхом подвійного запису. Кореспонденції рахунків. Рахунки синтетичного та аналітичного обліку. Субрахунки. Узагальнення даних поточного обліку. Оборотні відомості. Класифікація і план рахунків.

ТЕМА 4. ДОКУМЕНТАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ОБЛІКОВІ РЕГІСТРИ

Документація, її значення. Документація як важливий елемент методу бухгалтерського обліку. Класифікація документів. Вимоги до їх змісту й оформлення. Порядок перевірки й опрацювання документів.

Документообіг та організація зберігання документів. Інвентаризація, її значення і види. Порядок проведення й оформлення інвентаризації. Відображення інвентаризаційних різниць.

Регістри бухгалтерського обліку: поняття і види. Облікові реєстри. Техніка облікової реєстрації. Записи господарських операцій у реєстрах. Порядок відображення господарських операцій в облікових реєстрах у залежності від форми бухгалтерського обліку, що застосовується на підприємстві. Форми бухгалтерського обліку. Помилки в бухгалтерських записах, способи їх виявлення і виправлення.

ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Вимоги до складання фінансової звітності. Фінансова звітність підприємства. Контроль за додержанням законодавства про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Склад і характеристика форм фінансової звітності. Аудит. Форми та види аудиту. Аудиторська діяльність: ключові аспекти.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль – це перевірка рівня засвоєння знань, навичок, вмінь та інших компетентностей за певний період навчання (навчальний семестр, навчальний рік).

З навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік та аудит» передбачено для та заочної денної форми навчання – (5 семестр) екзамен.

Критерії та засоби оцінювання успішності навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних критеріїв і трансформується в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

За результатами аудиторної роботи здобувач денної форми навчання має отримати максимальну кількість 30 балів (кожне заняття оцінюється за п'ятибальною шкалою); за результатами самостійної роботи – 15 балів та за результатами індивідуальної роботи – 15 балів. Таким чином бали за поточний контроль (40-60 балів). Бали за результатами успішного складання екзамену (20-40 балів).

За результатами аудиторної роботи здобувач заочної форми навчання має отримати максимальну кількість 20 балів (кожне заняття оцінюється за п'ятибальною шкалою); за результатами самостійної роботи – 30 балів та за результатами індивідуальної роботи – 10 балів. Таким чином бали за поточний контроль (40-60 балів). Бали за результатами успішного складання екзамену (20-40 балів).

Критерії оцінювання аудиторної роботи

БАЛЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики
4	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями. Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики
3	Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні; практичні навички та вміння мають поверхневий характер, потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками
2	Питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки, які потребують подальшого усунення
1	Курсант, студент, слухач не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань
0	Відсутність на занятті

**Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів
денної форми навчання**

БАЛЛИ	ПОЯСНЕННЯ
11-15	Питання, винесені на самостійну роботу, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі завдання, передбачені самостійною роботою, виконані в повному обсязі. Під час самостійної роботи продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання та розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні чинного законодавства, економічної теорії та практики
6-10	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями. Під час самостійної роботи продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні чинного законодавства, економічної теорії та практики
1-5	Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні; практичні навички та вміння мають поверхневий характер, потребують подальшого напрацювання та закріплення; поставлені завдання, передбачені планом самостійної роботи, виконані, деякі види завдань виконані з помилками. Окремі питання засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки, які потребують подальшого усунення
0	Здобувач не готовий до виконання самостійного завдання, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань

**Критерії оцінювання індивідуальної роботи здобувачів
денної форми навчання**

БАЛЛИ	ПОЯСНЕННЯ
11-15	Питання, винесені на самостійну роботу, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі завдання, передбачені самостійною роботою, виконані в повному обсязі. Під час самостійної роботи продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання та розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні чинного законодавства, економічної теорії та практики
6-10	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями. Під час самостійної роботи продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні чинного законодавства, економічної теорії та практики
1-5	Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні; практичні навички та вміння мають поверхневий характер, потребують подальшого напрацювання та закріплення; поставлені завдання, передбачені планом самостійної роботи, виконані, деякі види завдань виконані з помилками. Окремі питання засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки, які потребують подальшого усунення
0	Здобувач не готовий до виконання самостійного завдання, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань

**Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів
заочної форми навчання**

БАЛЛИ	ПОЯСНЕННЯ
21-30	Питання, винесені на самостійну роботу, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі завдання, передбачені самостійною роботою, виконані в повному обсязі. Під час самостійної роботи продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання та розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні чинного законодавства, економічної теорії та практики
11-20	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями. Під час самостійної роботи продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні чинного законодавства, економічної теорії та практики
1-10	Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні; практичні навички та вміння мають поверхневий характер, потребують подальшого напрацювання та закріплення; поставлені завдання, передбачені планом самостійної роботи, виконані, деякі види завдань виконані з помилками. Окремі питання засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки, які потребують подальшого усунення
0	Здобувач не готовий до виконання самостійного завдання, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань

**Критерії оцінювання індивідуальної роботи здобувачів
заочної форми навчання**

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
11-15	Питання, винесені на самостійну роботу, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі завдання, передбачені самостійною роботою, виконані в повному обсязі. Під час самостійної роботи продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання та розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні чинного законодавства, економічної теорії та практики
6-10	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями. Під час самостійної роботи продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні чинного законодавства, економічної теорії та практики
1-5	Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні; практичні навички та вміння мають поверхневий характер, потребують подальшого напрацювання та закріплення; поставлені завдання, передбачені планом самостійної роботи, виконані, деякі види завдань виконані з помилками. Окремі питання засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки, які потребують подальшого усунення
0	Здобувач не готовий до виконання самостійного завдання, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань

Для денної форми навчання:

Розрахунок підсумкової оцінки з навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік і аудит» здійснюється відповідно до формули:

$$П = ПК + Е \leq 100,$$

де ПК – бали за поточний контроль (40-60 балів),

З – бали за результатами складання екзамену

Поточний контроль (ПК)			Підсумковий контроль ЕКЗАМЕН (Е)
Аудиторна робота	Самостійна робота	Індивідуальна робота	
≤ 30	≤ 15	≤ 15	≤ 40
≤ 60			
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК+ Е ≤ 100			

Розрахунок кількості балів за аудиторну роботу здійснюється відповідно до формули:

$$A_d = (30 \cdot B) / (5 \cdot n),$$

де В – отримані здобувачем бали на заняттях;

n – кількість занять.

Для заочної форми навчання

Розрахунок підсумкової оцінки з навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік і аудит» здійснюється відповідно до формули:

$$П = ПК + Е ≤ 100,$$

де ПК – бали за поточний контроль (40-60 балів),

З – бали за результатами складання екзамену

Поточний контроль (ПК)			Підсумковий контроль ЕКЗАМЕН (Е)
Аудиторна робота	Самостійна робота	Індивідуальна робота	
≤ 20	≤ 30	≤ 10	≤ 40
≤ 60			
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК+ Е ≤ 100			

Розрахунок кількості балів за аудиторну роботу здійснюється відповідно до формули:

$$A_d = (20 \cdot B) / (5 \cdot n),$$

де В – отримані здобувачем бали на заняттях;

n – кількість занять.

Критерії переведення оцінок за 100-бальною шкалою у національну шкалу та шкалу ЄКТС

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою			О ц і н к а з а ш к а л о ю Є К Т С
	Залік	Екзамен/ диференційований залік	Оцінка	Пояснення
90–100	зараховано	Відмінно	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі
83–89		Добре	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, близькою до максимальної
75–82			C	«Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком; в основному сформовані практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальною кількістю балів, деякі види завдань виконані з помилками
68–74		Задовільно	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки.
60–67			E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовані деякі практичні навички роботи; частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою			О ц і н к а з а ш к а л о ю Є К Т С
	Залік	Екзамен/ диференційо ваний залік	Оцінка	Пояснення
35–59	Незараховано	Незадовільно	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково ; не сформовані необхідні практичні навички роботи; більшість навчальних завдань не виконано або якість їх виконання оцінено кількістю балів, близькою до мінімальної ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
1–34			F	« Безумовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу не засвоєний ; не сформовані необхідні практичні навички роботи; всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки або не виконані взагалі ; додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань

Для навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік і аудит» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають: поточний контроль (може проводитись усно, письмово або у формі комп'ютерного тестування зокрема з використанням системи управління дистанційним навчанням «Moodle», «Studdymo»), презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах, виступу на семінарських заняттях, ділових ігор, рефератів, есе.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: мультимедійне обладнання.

2. НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ З ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Бухгалтерський облік – як інформаційна система підприємства, що забезпечує систему управління необхідною інформацією для прийняття рішень. Завдання та облікові вимірники, що використовуються в бухгалтерському обліку. Облікові вимірники: натуральні вимірники, трудові і грошовий вимірник.

Користувачі інформації: внутрішні і зовнішні. Державне регулювання бухгалтерського обліку.

ТЕМА 2. ПРЕДМЕТ І МЕТОД БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ. МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Суть господарських засобів та їх класифікація. Господарські засоби (ресурси, майно, активи, що забезпечують господарську діяльність підприємства. Оборотні і необоротні активи. Джерела утворення господарських засобів.

Метод бухгалтерського обліку. Прийоми хронологічного і систематичного спостереження. Прийоми вимірювання господарських засобів і процесів. Методичні прийоми реєстрації та класифікації даних з метою їх систематизації. Методичні прийоми узагальнення інформації.

ТЕМА 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС. РАХУНКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ПОДВІЙНИЙ ЗАПИС

Балансовий метод відображення інформації. Побудова бухгалтерського балансу. Бухгалтерський баланс. Баланс як форма звітності. Форма, структура і зміст балансу. Типи господарських операцій і їх вплив на бухгалтерський баланс.

Поняття про рахунки і їх будову. Рахунки бухгалтерського обліку є способом групування господарських операцій за економічно однорідними ознаками для систематичного контролю за наявністю і змінами засобів та їх джерел у процесі господарської діяльності. Активні, пасивні, активно-пасивні рахунки. Обороти та сальдо.

Подвійне відображення на операцій рахунках. Взаємозв'язок між рахунками, що виникає шляхом подвійного запису. Кореспонденції рахунків. Рахунки синтетичного та аналітичного обліку. Субрахунки. Узагальнення даних поточного обліку. Оборотні відомості. Класифікація і план рахунків.

ТЕМА 4. ДОКУМЕНТАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ОБЛІКОВІ РЕГІСТРИ

Документація, її значення. Документація як важливий елемент методу бухгалтерського обліку. Класифікація документів. Вимоги до їх змісту й оформлення. Порядок перевірки й опрацювання документів.

Документообіг та організація зберігання документів. Інвентаризація, її значення і види. Порядок проведення й оформлення інвентаризації. Відображення інвентаризаційних різниць.

Регістри бухгалтерського обліку: поняття і види. Облікові реєстри. Техніка облікової реєстрації. Записи господарських операцій у реєстрах. Порядок відображення господарських операцій в облікових реєстрах у залежності від форми бухгалтерського обліку, що застосовується на підприємстві. Форми бухгалтерського обліку. Помилки в бухгалтерських записах, способи їх виявлення і виправлення.

ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Вимоги до складання фінансової звітності. Фінансова звітність підприємства. Контроль за додержанням законодавства про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Склад і характеристика форм фінансової звітності. Аудит. Форми та види аудиту. Аудиторська діяльність: ключові аспекти.

3. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Практичне заняття 1.

Мета заняття: закріпити знання із сутності бухгалтерського обліку – як інформаційної системи підприємства, що забезпечує систему управління необхідною інформацією для прийняття рішень.

Завдання для перевірки знань студентів:

Задача 1.1

1. Охарактеризувати внутрішніх користувачів облікової інформації та їх основні цілі щодо її одержання й використання.
2. Зазначити джерела одержання облікової інформації.
3. Вказати значення правильного ведення бухгалтерського обліку для одержання інформації.
4. Оформити відповідь у наведеній таблиці.

№ з/п	Внутрішні користувачі облікової інформації	Необхідна інформація та мета її використання
1	Власники підприємств та вищий управлінський персонал	
2	Управлінці різних напрямків діяльності (фінансові, виробничі, збуту, маркетингу)	
3	Керівники підрозділів (центрів відповідальності) підприємства	
4	Працівники і службовці підприємства	

Задача 1.2

1. Охарактеризувати інформацію, яка необхідна зазначеним нижче зовнішнім користувачам облікової інформації.
2. Оформити відповідь у вигляді наведеної таблиці.

№ з/п	Зовнішні користувачі облікової інформації	Необхідна інформація та мета її використання
1	Інвестори	
2	Банківські та інші кредитні установи	
3	Постачальники та інші кредитори	
4	Замовники, покупці, клієнти	
5	Органи державного регулювання і	

	контролю; податкові органи	
6	Органи Фонду державного майна	
7	Органи державної статистики	
8	Профспілки	
9	Широка громадськість	

Література: [5, 7, 9, 10]

ТЕМА 2. ПРЕДМЕТ І МЕТОД БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ. МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Практичне заняття 2.

Мета заняття: закріпити знання із сутності господарських засобів та їх класифікації. Господарські засоби, ресурси, майно, активи, що забезпечують господарську діяльність підприємства.

1. Оборотні і необоротні активи.
2. Джерела утворення господарських засобів.
3. Метод бухгалтерського обліку.
4. Прийоми хронологічного і систематичного спостереження.
5. Прийоми вимірювання господарських засобів і процесів.
6. Методичні прийоми реєстрації та класифікації даних з метою їх систематизації. Методичні прийоми узагальнення інформації.

Завдання для перевірки знань студентів:

Завдання 1.1

Скласти баланс новоствореного підприємства «Мир», у якого оголошений статутний фонд – 400 тис. грн., сформований повністю: засновники внесли 250 тис. грошима в банк і на 150 тис. товарів.

Завдання 1.2

Скласти баланс підприємства «Ера», яке зареєстроване з статутним капіталом 100 тис. грн., при цьому внесено на розрахунковий рахунок грошима 20 тис. грн., будівля вартістю 30 тис. грн., матеріали вартістю 50 тис. грн.

Завдання 1.3

Скласти баланс підприємства, маючи таку інформацію про залишки, (тис. грн.):

Категорія	Сума, тис. грн.
Кредитори за товари	750
Дебітори	1500
Позики банку	25500
Прибуток	9000
Готова продукція	9250

Категорія	Сума, тис. грн.
Допоміжні матеріали	3750
Незавершене виробництво	5000
Сировина і матеріали	19000
Рахунок поточний	1325
Статутний капітал	55000
Паливо	?
Каса	175
Розрахунки із заробітної плати	11000
Основні засоби	51250

Завдання 1.4

Необхідно визначити вплив кожної з наведених операцій на бухгалтерський баланс та вказати тип операцій, якщо протягом квітня поточного року підприємство здійснило такі операції (грн.):

- зараховано на поточний рахунок кошти від дебіторів у погашення заборгованості – 3000;
- придбано запасні частини – 600;
- погашено з поточного рахунка заборгованість перед кредиторами – 1000;
- видано з каси готівку підзвітній особі – 100;
- з поточного рахунка кошти надійшли в касу підприємства – 200;
- отримано позику банку – 4000;
- нарахована заробітна плата робітникам основного виробництва – 1000;
- повернуто залишок невикористаних підзвітних сум – 20;
- повернуто позику банку – 2000.

Література: [5, 7, 9, 10]

ТЕМА 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС. РАХУНКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ПОДВІЙНИЙ ЗАПИС

Практичне заняття 3.

Мета заняття: закріпити теоретичні знання студентів та практичні навички зі складання фінансової звітності підприємства: Форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та Форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

Завдання для перевірки знань студентів

Завдання 1.1

На підставі вихідних даних за варіантом завдання необхідно скласти такі форми фінансової звітності:

1. Форма № 1 – Баланс підприємства (Звіт про фінансовий стан). Дані для окремих розділів балансу необхідно задати самостійно в межах підсумків балансу, заданих за варіантами.

2. Форма № 2 – Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід). Алгоритм розрахунку чистого прибутку представлений представлено в табл. 1.2-1.3.

Таблиця 1.1

Баланс (звіт про фінансовий стан) підприємства – Форма № 1

АКТИВ	Базовий період	Звітний період	ПАСИВ	Базовий період	Звітний період
I. Необоротні активи:			I. Власний капітал:		
основні засоби			статутний капітал		
довгострокові фінансові інвестиції			нерозподілений прибуток		
II. Оборотні активи:			II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення:		
запаси			довгострокові кредити банків		
дебіторська заборгованість			III. Поточні зобов'язання і забезпечення:		
поточні фінансові інвестиції			короткострокові кредити банків		
гроші та їх еквіваленти			поточна кредиторська заборгованість		
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття		
Баланс			Баланс		

Таблиця 1.2

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) підприємства – Форма № 2

Стаття	Код рядка	Базовий період	Звітний період
Чистий дохід від реалізації продукції *	2000		
Собівартість реалізованої продукції	2050		

Стаття	Код рядка	Базовий період	Звітний період
Валовий прибуток (2000 – 2050)	2090		
Адміністративні витрати	2130		
Витрати на збут	2150		
Фінансовий результат від операційної діяльності (2090 – 2130 – 2150)	2190		
Фінансові витрати	2250		
Фінансовий результат до оподаткування (2190 – 2250)	2290		
Податок на прибуток (2290 × 18 %**)	2300		
Чистий прибуток (2290 – 2300)	2350		

* У вихідних даних представлено дохід від реалізації продукції з ПДВ.

** Ставка податку на прибуток приймається на заданому рівні в Україні на дату виконання завдання.

Чистий дохід від реалізації продукції = Дохід від реалізації продукції – ПДВ

Ставка ПДВ дорівнює 20 %, тому при розрахунку ПДВ дохід поділяється на 6. Ставка ПДВ приймається на заданому рівні в Україні на дату виконання завдання.

Для визначення витрат необхідно виконати додаткові розрахунки.

Таблиця 1.3

Розрахунок витрат підприємства

Стаття	Код рядка	Базовий період	Звітний період
Собівартість реалізованої продукції	2050		
Адміністративні витрати	2130		
Витрати на збут	2150		
Фінансові витрати*	2250		
Повна собівартість продукції (2050 + 2130 + 2150 + 2250)			

*Фінансові витрати = Ставка залучення кредиту × Розмір довгострокового кредиту.

Для кожного варіанта дана цифра задається окремо згідно з варіантом завдання.

Література: [5, 7, 9, 10]

ТЕМА 4. ДОКУМЕНТАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ОБЛКОВІ РЕГІСТРИ

Практичне заняття 4.

Мета заняття: закріпити теоретичні знання студентів та практичні навички з аналізу структури та динаміки статей фінансової звітності підприємства.

Завдання для перевірки знань студентів

Завдання 1.1.

У січні 200X р. відбулися наступні господарські операції:

- 1) Отримана готівка в банку для видачі на відрядження – 500;
- 2) Видана з каси готівка на відрядження – 500 грн.:
  - Омельченко Г. Н. – 300 грн.;
  - Степанюк О. С. – 200 грн.
- 3) Степанюк О. С. повернув гроші в касу у зв'язку з тим, що відрядження не відбулося – 200 грн.
- 4) Здані в банк надлишки грошей в касі – 100 грн.

Необхідно:

- а) зробити бухгалтерські проводки на наведені господарські операції;
- б) операції, пов'язані із розрахунками з підзвітними особами, відобразити на рахунках синтетичного і аналітичного обліку.

Завдання 1.2

1. На наведені господарські операції по підприємству «Еврика» зробити бухгалтерські проводки.
2. Відкрити рахунки-літачки і відобразити на них всі господарські операції за кожний місяць окремо.
3. За кожний місяць окремо підрахувати по всім рахункам обороти і вивести кінцеве сальдо.

Вхідна інформація:

Залишки на рахунках на 01.01.200X р.:

- Рах. 31 «Рахунки в банках» – 100000;
- Рах. 40 «Статутний капітал» – 66000;
- Рах. 60 Короткострокові позики – 36000;
- Рах. 66 «Розрахунки з оплати праці» – 20000;
- Рах. 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядчиками» – 28000;
- Рах. 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» – 50000.

Господарські операції за січень 200x р., (грн.):

- 1) Погашена короткострокова позика банку – 16000;
- 2) Отримана готівка з банку для видачі зарплати – 10000;
- 3) Сплачено постачальникам – 14000;
- 4) Видана заробітна плата – 8000;
- 5) Невидана заробітна плата здана в банк – 2000.

Господарські операції за лютий 200х р. по підприємству «Еврика» (грн.):

- 1) Отримана сиренна від постачальника – 10000;
- 2) Отримано від покупців – 20000;
- 3) Сплачено постачальнику – 10000;
- 4) Погашена короткострокова позика банку – 5000;
- 5) Перерахований аванс постачальнику – 6000.

Господарські операції за березень 200х р «Еврика», (грн.):

- 1) Отримано кошти від покупців – 30000;
- 2) Погашена короткострокова позика – 15000;
- 3) Отримана готівка в банку – 12000;
- 4) Видана зарплата – 12000;
- 5) Сплачено постачальникам – 14000;
- 6) Отриманий аванс від покупців – 5000.

Задача № 1

Дати характеристику за структурою та призначенням таких рахунків:

- 131 «Знос основних засобів»;
- 47 «Забезпечення майбутніх витрат та платежів»;
- 15 «Капітальні інвестиції»;
- 23 «Виробництво»;
- 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»;
- 13 «Знос необоротних активів»;
- 377 «Розрахунки з іншими дебіторами»;
- 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»;
- 91 «Загальновиробничі витрати»;
- 15 «Капітальні інвестиції»;
- 44 «Прибутки та збитки нерозподілені»;
- 93 «Витрати на збут»;
- 30 «Каса».

Рекомендується скласти таблицю.

Шифр рахунку	Назва рахунку	Група	Підгрупа	Відносно балансу
201 30	Сировина і матеріали, каса тощо	Основний рахунок	Інвентарний	Активний

Задача № 2

Вказати кореспонденцію рахунків за такими господарськими операціями (з кількох відповідей вибрати правильну):

№ з/п	Зміст операції	Номер відповіді	Кореспонденція рахунку	
			Дебет	Кредит
1	Одержано на розрахунковий рахунок короткострокову позичку банку	1	60	31
		2	31	60
		3	31	50
2	Внесено касиром гроші на розрахунковий рахунок	1	30	31
		2	31	30
		3	31	90
3	Отримано по чеку для видачі заробітної плати	1	31	66
		2	30	66
		3	30	31
4	Видано заробітну плату робітникам	1	30	66
		2	66	30
		3	30	31
5	Перераховано з розрахункового рахунку постачальникам у погашення заборгованості за отримані матеріали	1	201	63
		2	631	31
		3	685	31
6	Акцептовано платіжну вимогу постачальника за паливо	1	631	31
		2	23	203
		3	203	631
7	Використано матеріали для потреб основного виробництва	1	23	201
		2	23	201
		3	201	631
8	Зараховано на розрахунковий рахунок дебіторську заборгованість	1	31	631
		2	31	377
		3	337	31
9	Передано безкоштовно за початковою вартістю засоби	1	40	10
		2	45	101
		3	10	31

Задача № 3

Вказати правильну кореспонденцію рахунків за такими господарськими операціями.

№ з/п	Зміст операції	Номер відповіді	Кореспонденція рахунку	
			Дебет	Кредит
1	Нараховано податок до бюджету	1	79	31
		2	44	79
		3	44	641
2	Перераховано податок до бюджету	1	44	641
		2	641	31
		3	44	31
		4	79	31

№ з/п	Зміст операції	Номер відповіді	Кореспонденція рахунку	
			Дебет	Кредит
3	Нараховано заробітну плату виробничим робітникам	1	23	661
		2	91	661
		3	661	23
		4	661	301
4	Нараховано знос устаткування основного цеху	1	131	40
		2	40	131
		3	23	131
		4	131	23
5	Використано запасні частини на поточний ремонт устаткування основного цеху	1	23	207
		2	97	207
		3	207	29
		4	91	207
6	Нараховано заробітну плату адміністрації підприємства	1	91	66
		2	92	66
		3	66	30
		4	23	66

Література: [1, 5, 7, 11, 14, 15]

ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Практичне заняття 3.

Мета заняття: закріпити теоретичні знання студентів та практичні навички з проведення аудиту на основі фінансової звітності.

Завдання для перевірки знань студентів

Задача 1.1

На основі наведених нижче даних:

– розставити в належному порядку процедури з планування та проведення інвентаризації;

– заповнити наведену таблицю.

1. Підготовка наказу про проведення інвентаризації, призначення комісії.

2. Підготовка бухгалтером інвентаризаційних описів за об'єктами і підрозділами, які належать інвентаризації.

3. Занесення бухгалтером одержаних даних до порівняльної відомості, де здійснюється порівняння фактичних даних з даними бухгалтерських документів.

4. Проведення засідання інвентаризаційної комісії з обговоренням результатів інвентаризації і затвердження заключного акту інвентаризації.

5. Подання матеріально відповідальною особою розписки про те, що усі прибуткові і видаткові документи на майно здані до бухгалтерії або передані комісії та усі цінності, що знаходяться на відповідальному зберіганні МВО, оприбутковані, а ті, що вибули – списані на витрати.

6. Складання спеціального опису для об'єктів, що непридатні до подальшої експлуатації і не підлягають відновленню.

7. Одержання комісією останніх прибуткових і видаткових документів і звітів про рух матеріальних цінностей і грошових коштів.

8. Розміщення оформлених результатів інвентаризації у спеціальній папці та їх зберігання.

9. Видача усім матеріально відповідальним особам підготовлених інвентаризаційних описів для заповнення граfi «Фактична наявність» із зазначенням строків заповнення.

10. Складання плану обов'язкових інвентаризацій на рік.

Порядок планування й проведення інвентаризації	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Завдання 2.1

Використовуючи навчальну та наукову літературу з дисципліни «Аудит» дайте визначення поняття «Аудит» з зазначенням автора та джерела літератури. Наприклад:

Таблиця 1.1

Визначення поняття «аудит» у джерелах літератури

Автор або джерело	Визначення поняття «аудит»
Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»	<i>Аудит</i> – це перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам.
Савченко В. Я. Аудит: навч. посібник. К. : КНЕУ 2005	<i>Аудит</i> – це процес, під час якого компетентна, незалежна особа збирає й оцінює свідчення про кількісну інформацію, яка стосується конкретного економічного суб'єкта, з метою встановлення і відображення у звіті ступеня відповідності цієї кількісної інформації встановленим критеріям.
Тощо	.....

Завдання 3.1

Визначити правомірність отримання сертифіката аудитора такими особами та обґрунтувати свою відповідь:

1. Громадянка Німеччини, що пропрацювала 3 роки підряд на посаді головного бухгалтера в Україні та має вищу освіту за спеціальністю «Фінанси».

2. Студент 5 курсу юридичного інституту, що має 4 роки стажу роботи юристом.

3. Бухгалтер приватної фірми «Орел», що має диплом Гарвардського університету, 3 роки стажу роботи бухгалтером у США та 5 років досвіду роботи щодо здійснення внутрішнього аудиту фірми «Орел».

4. Бухгалтер фірми «Інфо-Аудит», що працює 5 років на цій посаді, має вищу освіту зі спеціальності «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит».

5. Громадянка США, що має вищу економічну освіту та пропрацювала 5 років помічником аудитора в Україні.

6. Менеджер фірми «Кока-Кола», зі стажем 10 років, що має вищу освіту зі спеціальності «Облік і аудит».

Завдання 4.1

На основі даних умови завдання згрупуйте робочі документи за стадіями процесу аудиту:

- робочі документи початкової стадії;
- робочі документи стадії дослідження;
- робочі документи завершальної стадії.

Розробіть систему кодифікації та присвойте кожному робочому документу аудитора окремий код. Результати оформіть у вигляді таблиці.

Назва робочих документів	Код
Початкова стадія	
Дослідна стадія	
Завершальна стадія	

Назва робочих документів аудитора:

1. Договір на аудиторську перевірку.
2. Загальний план аудиту.
3. Робоча програма аудиторської перевірки.
4. Баланс.
5. Звіт про прибутки і збитки.
6. Звіт про рух грошових коштів.
7. Звіт про власний капітал.
8. Примітки до фінансової звітності.
9. Акт виконання робіт.
10. Аудиторський висновок.
11. Аудиторські тести.
12. Акти звірки.
13. Копія статуту підприємства-клієнта.
14. Звіт аудитора перед замовником.
15. Інформація про розподіл дивідендів.
16. Інформація: про використання методів оцінки запасів.
17. Витяг із висновку внутрішнього аудиту.
18. Інформація: попереднього незалежного аудиту.

Література: [1, 2, 9, 14, 15]

4. ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

4.1. Підготовка до аудиторних занять

Самостійна робота студента – це форма організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі, у вільний від навчальних занять час. Самостійна робота передбачена для студентів як основний засіб оволодіння навчальним матеріалом і виконується в поза аудиторний час.

Самостійна робота – це обов’язковий різновид пізнавальної діяльності студентів. Вона є роботою, яка передбачає поглиблення вивчення окремих тем курсу або короткий огляд наукових та інформативних публікацій по даній темі, набуття навиків використання цих знань з залученням конкретних матеріалів. Творчий підхід до виконання самостійної роботи сприяє формуванню у студентів навиків до наукових досліджень, підготовку доповідей та публічних виступів. Самостійна робота з дисципліни включає роботу з основною та спеціальною методичною літературою для закріплення набутих і здобуття нових знань та вмінь, виконання індивідуального завдання, виконання додаткових практичних робіт.

Метою СРС є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та послідовне формування у суб’єктів самостійності, як основної риси характеру майбутнього висококваліфікованого фахівця.

Зміст самостійної роботи студента над дисципліною визначається робочою програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача. Методичні матеріали для самостійної роботи повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента.

Самостійна робота над дисципліною для студентів включає різні форми, які визначаються робочою програмою, зокрема:

- робота з літературою та підготовка до проміжного контролю;
- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних занять;
- вивчення окремих додаткових питань, що передбачені для самостійного опрацювання та їх конспектування або оформлення у вигляді доповіді;
- вирішення і письмове оформлення задач.

Практичне заняття 1

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1.1

Складіть баланс промислового підприємства за станом на 31 грудня 20X1 року, використовуючи наведені дані (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Залишки по рахунках на 31.12.20X1 р.

Найменування статті	Сума, грн.
Витрати майбутніх періодів	2 100
Готова продукція	1 700
Довгострокові кредити банків	5 000
Запасні частини	4 750
Знос нематеріальних активів	200
Інший додатковий капітал	150
Каса в національній валюті	1 400
Короткострокові кредити банків	1 500
Матеріали	500
Незавершене виробництво	3 100
Нематеріальні активи (первісна вартість)	4 200
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	100
Основні засоби (первісна вартість)	12 500
Доходи майбутніх періодів	250
Поточна дебіторська заборгованість	1 700
Поточний рахунок в іноземній валюті	100
Резервний капітал	2 600
Розрахунки і бюджетом	275
Розрахунки з оплати праці	2 250
Розрахунки з позабюджетних платежів	100
Розрахунки з учасниками	300
Розрахунки зі страхування	175
Статутний капітал	21 700
Знос основних засобів	2 500
Поточний рахунок в національній валюті	5 050

Література: [5, 7, 9, 10]

Практичне заняття 2

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Визначити види вимірників: гроші в касі – 380 грн.; бензин – 15600 л; цвяхи – 1065 кг; відпрацьований робітниками час – 120 людино-днів; вантажівки – 10 шт.; паливо – 10760 грн.; лампи – 20 шт.; запасні частини – 280 грн.; матеріали – 6550 грн.; дошки – 850 м³; витрати на ремонт – 40 людино-год., сталь листовая – 3425 кг; скло віконне – 432 м²; фарба олійна – 32 л. по 23 грн. за літр.

Завдання 2. На основі вихідних даних необхідно заповнити схему класифікації користувачів внутрішньої та зовнішньої інформації. Перелік користувачів: власники, аудиторські служби, покупці та замовники, органи

державної статистики, постачальники, керівники структурних підрозділів підприємства, банки, фінансові аналітики, працівники підприємства, інвестори, кредитори, менеджери, податкові органи, ділові партнери по ринку, цільові фонди, громадські організації, органи державного регулювання і контролю.

Тести для самоконтролю:

1. Господарський облік поділяється на такі види:

- а) фінансовий, управлінський, податковий;
- б) оперативний, статистичний, бухгалтерський;
- в) оперативний, податковий, статистичний;
- г) бухгалтерський, управлінський, оперативний.

2. Бухгалтерський облік виконує такі функції:

- а) інформаційну, контрольну, спостережувальну, узагальнювальну;
- б) контрольну, оцінювальну, узагальнювальну, вимірювальну;
- в) інформаційну, контрольну, оцінювальну;
- г) аналітичну, контрольну, спостережувальну, вимірювальну.

3. Для відображення господарських засобів і процесів в обліку застосовують такі вимірники:

- а) натуральний, трудовий, грошовий;
- б) кількісний, якісний, вартісний;
- в) трудовий, грошовий, кількісний;
- г) натуральний, якісний, вартісний.

4. За сферою діяльності бухгалтерський облік поділяється на:

- а) оперативний, статистичний, банківський;
- б) фінансовий, управлінський, податковий;
- в) управлінський, виробничо-господарський, бюджетний;
- г) виробничо-господарський, бюджетний, банківський.

5. Процес підготовки інформації, необхідної керівництву для потреб внутрішнього менеджменту поточної виробничої діяльності підприємства, називається:

- а) виробничо-господарським обліком;
- б) управлінським обліком;
- в) статистичним обліком;
- г) бухгалтерським обліком.

6. Зовнішніми користувачами фінансової звітності, які мають прямий фінансовий інтерес, є:

- а) органи податкової служби, банки, аудиторські компанії;
- б) інвестори, постачальники, органи податкової служби;
- в) постачальники, банки, аудиторські компанії;
- г) банки, постачальники, інвестори.

7. Комплексний системний облік майна, господарської діяльності підприємства через суцільне, повне й безперервне відображення господарських процесів за звітний період – це:

- а) фінансовий облік;
- б) бухгалтерський облік;
- в) оперативний облік;
- г) виробничо-господарський облік.

8. Не мають прямого фінансового інтересу такі користувачі облікової інформації:

- а) інвестори, постачальники, органи податкової служби;
- б) банки, постачальники, інвестори;
- в) учасники фондового і товарних ринків, органи державної статистики;
- г) аудиторські компанії, судові установи, громадські органи.

9. Для спостереження і контролю за окремими операціями та процесами на найважливіших ділянках господарської діяльності з метою управління ними в міру їх здійснення використовують:

- а) бухгалтерський облік;
- б) фінансовий облік;
- в) управлінський облік;
- г) оперативний облік.

10. Масові суспільно-економічні та окремі типові явища й процеси вивчає і контролює:

- а) статистичний облік;
- б) оперативний облік;
- в) податковий облік;
- г) суспільний облік.

11. Принцип, за яким методи оцінювання, що застосовуються в обліку, повинні запобігати недооцінюванню зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства, називається:

- а) нарахування і відповідності доходів і витрат;
- б) безперервності діяльності;
- в) повного висвітлення;
- г) обачності.

12. Принцип, який означає, що кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв'язку з чим особисте майно та зобов'язання власників не повинні відобразитися у фінансовій звітності підприємства називається:

- а) безперервності діяльності;
- б) обачності;
- в) автономності;
- г) повного висвітлення.

13. Принцип, що означає можливість розподілу діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності, називається:

- а) періодичності;
- б) автономності;
- в) повного висвітлення;
- г) єдиного грошового вимірника.

14. Принцип, відповідно до якого пріоритетною є оцінка активів підприємства виходячи з витрат на їх виробництво і придбання, називається:

- а) єдиного грошового вимірника;
- б) історичної собівартості;
- в) обачності;
- г) автономності.

15. Постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики зумовлюється принципом:

- а) стабільності;
- б) послідовності;
- в) єдиного грошового вимірника;
- г) постійності.

16. Принцип, згідно з яким фінансова звітність має містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі, називається:

- а) обачності;
- б) послідовності;
- в) повного висвітлення;
- г) автономності.

17. Доходи слід відображати в обліку і звітності в тому періоді, коли вони були зароблені, а витрати – коли вони забезпечували одержання цих доходів відповідно до принципу:

- а) повного висвітлення;
- б) історичної собівартості;
- в) періодичності;
- г) нарахування і відповідності доходів і витрат.

Література: [1, 5, 7, 11, 14, 15]

Практичне заняття 3

Завдання для самостійної роботи

Завдання 3.1

Скласти баланс підприємства.

Код рахунку	Найменування	Сума
103	Будинки та споруди	100 000
104	Машини та обладнання	82 000
311	Поточні рахунки в національній валюті	21 260
301	Каса	100
201	Сировина і матеріали	30 000
26	Готова продукція	8 740
28	Товари	8 000
631	Розрахунки з вітчизняними постачальниками	9 000
661	Розрахунки за заробітною платою	10 000
652	Розрахунки за соціальним страхуванням	1 000
40	Статутний капітал	230 100

Завдання 3.2

Скласти баланс підприємства, записати бухгалтерські рахунки обліку:

- Основні засоби – 200 000;
- Рахунки в банку – 54 960;
- Статутний капітал – 248 100;
- Прибуток нерозподілений – 6 860.

Завдання 3.3

Підприємство «Альфа» протягом листопада 2017 року відвантажило підприємству «Промінь» товар на суму 5 000 грн., зокрема ПДВ – 1000 грн. Згідно з договором купівлі-продажу товар повинен бути відправлений у січні 2018 року.

Всі ризики і вигоди володіння товаром передані підприємству «Промінь» у листопаді 2017 року. Витрати на виготовлення товару складають 4000 грн.

Визнати дохід підприємства «Альфа» на 31 грудня 2007 р. і відобразити цей дохід у Звіті про фінансові результати за 2017 рік.

Література: [8, 9, 10]

Практичне заняття 4

Завдання для самостійної роботи

Завдання 4.1

Розрахуйте показники, за якими не представлені дані в табл. 4.1.

Використовуючи дані показників, наведених у табл. 4.1, що характеризують діяльність підприємства, визначте такі показники:

- коефіцієнт оборотності активів;
- період оборотності запасів;
- термін наданого кредиту;
- термін отриманого кредиту.

Зробити висновки про рівень та зміну кожного розрахованого показника.

Оцінити результат політики товарного кредиту.

Таблиця 4.1

Вихідні дані

Показник	Базовий період	Звітний період	Динаміка, грн.	Динаміка, %
Доход від реалізації продукції з ПДВ	90000	102000		
Чистий доход від реалізації продукції				
Витрати	55000	64000		
Чистий прибуток				
Активи	84000	88500		
Оборотні активи:	41000	46000		
запаси	24000	19500		
дебіторська заборгованість	12200	22900		
гроші	4800	3600		
Власний капітал	50000	42000		
Поточні зобов'язання і забезпечення:	36000	35400		
кредиторська заборгованість	28000	31000		

Література: [6, 10, 14, 15]

Практичне заняття 5

Завдання для самостійної роботи

Завдання 5.1

На підставі наведених господарських операцій ТОВ «Промінь» вкажіть джерела формування показників та заповніть I розділ Форми № 2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід) за 1 квартал 201_ р. на основі наведених даних:

У I кварталі товариство отримало:

- Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на 40680 тис. грн. (зокрема ПДВ). Підприємство не є платником акцизного податку, інших зборів і податків з обороту, не надавало знижок своїм покупцям. Проте, протягом року було повернуто продукції на суму 6 тис. грн. (зокрема ПДВ). Собівартість реалізації: 27252 тис. грн.;

- Дохід від операційної оренди: 22,9 тис. грн.;

- Дохід від курсових різниць – 26,5 тис. грн. (зокрема курсові різниці внаслідок перерахунку залишку коштів на валютному рахунку – 18,8 тис. грн., курсові різниці пов'язані з інвестиційною та фінансовою діяльністю – 7,7 тис. грн.);
  - Плата банку за залишок коштів на поточному рахунку – 5,1 тис. грн.;
  - Штрафи та пені визнані та отримані від покупців – 4,5 тис. грн.;
  - Відсотки від інвестицій в боргові цінні зобов'язанні – 26,6 тис. грн.;
- У I кварталі товариство нараховувало:
- Витрати: на управлінні: 3438,3 тис. грн., на збут: 1534,3 тис. грн.;
  - Забезпечення резерву сумнівних боргів: 21,3 тис. грн.;
  - Втрати від операційних курсових різниць – 19,6 тис. грн., не операційних різниць – 8,9 тис. грн.;
  - Виручка від реалізації основних засобів: 224,5 тис. грн. (собівартість реалізації 153,4 тис. грн.);
  - Штрафи та пені визнані та сплачені постачальникам – 30,4 тис. грн.;
  - Відсотки нараховані за отриманими банківськими кредитами – 33,8 тис. грн.;
  - Здійснило внесок до статутного капіталу ТОВ «Прометей» (35 %).
- На жаль, звітного періоду це товариство отримало чисті збитки у сумі 30 тис. грн.;
- Податок на прибуток від звичайної діяльності склав 98,7 тис. грн.

Література: [6, 8, 10, 14, 15]

4.2 Опрацювання розділів програми, що не викладаються на лекціях та практичних заняттях

Самостійна робота є невід'ємною частиною навчального процесу і основою пізнавальною діяльності здобувача. Метою методичних вказівок є конкретизація самостійної роботи студента для всебічного підвищення рівня знань, раціоналізації процесів підготовки, виконання додаткових практичних завдань.

Методика аналізу ефективності виробництва

У широкому розумінні облік означає спостереження, вимірювання та реєстрацію важливих для людини природних та суспільних явищ, які впливають на її життєдіяльність.

Зокрема, таким явищем є господарська діяльність – будь-яка діяльність, що пов'язана з виробництвом, обміном і споживанням матеріальних та нематеріальних благ.

Суб'єктами господарської діяльності є фізичні та юридичні особи.

Господарський облік являє собою процес відображення кількісних і якісних характеристик господарської діяльності з надання повної і правдивої інформації для прийняття рішень.

Господарський облік поділяють на три види:

- оперативний – використовується для спостереження і контролю за окремими операціями і процесами з метою управління ними в період їх здійснення;

- статистичний – вивчає і контролює масові суспільно-економічні та окремі типові явища і процеси;

- бухгалтерський – відображає господарську діяльність підприємств, організацій і установ.

Бухгалтерський облік – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про господарську діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Внутрішні користувачі задовольняють свої інформаційні потреби щодо ефективності роботи апарату управління, прибутковості організацій, прийняття управлінських і планових рішень, стабільності і прибутковості підприємства, збереження робочих місць, оплати праці і пенсійного забезпечення тощо.

До них належать: власники підприємств, управлінський персонал, робітники і службовці. Зовнішні користувачі поділяються на користувачів, які:

- мають прямий фінансовий інтерес: інвестори, постачальники, замовники, покупці, підрядники, банки та небанківські кредитні установи;

- не мають прямого фінансового інтересу: органи державного регулювання та контролю, учасники фондового і товарних ринків;

- не мають фінансового інтересу взагалі: аудиторські фірми, фінансові аналітики та радники, судові та арбітражні органи, громадські організації, профспілки.

Основні функції бухгалтерського обліку:

- інформаційна – полягає в забезпеченні інформацією про фінансовий стан і діяльність підприємства внутрішніх і зовнішніх користувачів;

- контрольна – полягає в можливості контролювати використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів підприємства методами бухгалтерського обліку;

- оцінювальна – полягає у вартісному вимірюванні та визнанні в обліку різнопланових об'єктів.

Щоб відобразити господарські засоби й процеси, що здійснюються на підприємстві, їхні кількісні та якісні характеристики в обліку застосовують такі види вимірників:

- натуральні – забезпечують відображення об'єктів обліку в одиницях маси, об'єму, площі, потужності тощо;

- трудові – використовують для визначення затраченої праці в одиницях робочого часу – днях, годинах, хвилинах;

- грошовий (вартісний) – застосовують для обчислення вартості об'єктів обліку.

Класифікація бухгалтерського обліку

1. За сферою діяльності.

- 1.1. Виробничо-господарський.
- 1.2. Бюджетний.
- 1.3. Банківський.

2. За обліковими функціями.

- 2.1. Фінансовий – комплексний облік ресурсів та господарської діяльності підприємства шляхом суцільного і безперервного відображення господарських операцій за звітний період.
- 2.2. Управлінський – процес підготовки інформації необхідної керівництву для потреб внутрішнього менеджменту поточної виробничої діяльності підприємства.
- 2.3. Податковий – специфічний функціональний облік, що здійснюється з метою нарахування та сплати податків відповідно до вимог податкового законодавства.

Принцип бухгалтерського обліку - це правило, яким слід керуватися при вимірюванні, оцінюванні та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні ґрунтується на таких основних принципах.

1. **Обачність** – застосування в бухгалтерському обліку методів оцінювання, які повинні запобігати недооцінці зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства.

2. **Повне висвітлення** – фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні й потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі.

3. **Автономність** – кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв'язку з чим особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства.

4. **Послідовність** – принцип постійного (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, і повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності.

5. **Безперервність** – оцінювання активів та зобов'язань підприємства здійснюється, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі.

6. **Нарухування та відповідність доходів і витрат** – для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в обліку і звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

7. **Превалювання змісту над формою** – операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми.

8. Історична (фактична) собівартість – пріоритетною є оцінка активів підприємства виходячи з витрат на їх виробництво і придбання.

9. Єдиний грошовий вимірник – вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у фінансовій звітності в єдиній грошовій оцінці.

10. Періодичність – можливість розподілу діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності. Ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності регламентується національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (ПСБО), які розробляються і вдосконалюються з урахуванням вимог міжнародних стандартів та особливостей системи обліку, що склалася в Україні.

ПСБО – це офіційно затверджені правила та методологічні основи ведення обліку в Україні, використання яких обов'язкове для підприємств, установ, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності (крім банків і бюджетних установ). На сьогодні Міністерством фінансів України запроваджено 31 ПСБО, норми яких охоплюють практично всі основні ділянки обліку.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть види господарського обліку і охарактеризуйте їх.
2. Наведіть порівняльну характеристику видів господарського обліку.
3. У чому полягає суть системи бухгалтерського обліку і які її особливості?
4. Хто є користувачем облікової інформації?
5. Кого вважають основоположником бухгалтерського обліку?
6. Які кількісні вимірники застосовують у бухгалтерському обліку?
7. Що має на меті бухгалтерський облік?
8. Які основні завдання бухгалтерського обліку?
9. Назвіть основні принципи фінансового обліку.
10. У чому полягає єдність усіх видів обліку?

Література: [2, 3, 6, 9, 11, 15]

5. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ З ДИСЦИПЛІНИ «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА АУДИТ»

Аванс – сума грошей/інша майнова цінність, що видається або перераховується в рахунок майбутніх платежів за цінності матеріального призначення, виконані роботи, надані послуги та ін.

Автономність підприємства (принцип підготовки фінансової звітності) – підприємство розглядається як юридична особа, що відокремлена від власників. Тому особисте майно і зобов'язання власників не повинні відображатись у фінансовій звітності підприємства.

Активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигід у майбутньому.

Амортизація – процес поступового перенесення витрат на придбання основних засобів та інших необоротних активів на собівартість виробництва шляхом систематичного розподілу їх вартості протягом строку експлуатації.

Амортизована собівартість фінансової інвестиції – собівартість фінансової інвестиції з урахуванням часткового її списання внаслідок зменшення корисності, яка збільшена (зменшена) на суму накопиченої амортизації дисконту (премії).

Аналіз – метод наукового дослідження, спосіб пізнання процесів і явищ, який полягає в уявному розкладанні цілого на складові частини і виділенні окремих сторін, властивостей, зв'язків.

Аналітична номенклатура – склад (перелік) даних, які містяться у нормах, нормативах, кошторисах, квотах тощо та фактично облікованих характеристиках господарських фактів, явищ та процесів – майнових об'єктів та правових суб'єктів, господарських операціях та результатах господарювання, які використовуються в аналітичному процесі.

Асоційоване підприємство – підприємство, в якому інвестору належить блокувальний (більше 25 %) пакет акцій (голосів) і яке не є дочірнім або спільним підприємством інвестора.

Баланс – одна з форм фінансової звітності підприємства про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Беззбитковість – це такий стан діяльності підприємства, коли господарська діяльність не приносить ні прибутків, ні збитків, а виручка від реалізації продукції покриває лише витрати.

Безнадійна дебіторська заборгованість – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

Безперервність діяльності (принцип підготовки фінансової звітності) – передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі.

Бізнес-ангели – люди, які інвестують власні кошти в бізнес з високим потенціалом на дуже ранній стадії з метою отримання вищого прибутку, ніж той, котрий можна одержати від традиційних інвестицій.

Бухгалтерська звітність – звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

Валюта звітності – грошова одиниця України.

Валютний курс – установлений Національним банком України курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни.

Вартість, яка амортизується – первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Витрати – зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками).

Витрати (дохід) з податку на прибуток – загальна сума витрат (доходу) з податку на прибуток, яка обчислена з облікового прибутку (збитку) і складається з поточного податку на прибуток з урахуванням відстроченого податкового зобов'язання і відстроченого податкового активу.

Відстрочене податкове зобов'язання – сума податку на прибуток, який сплачуватиметься в наступних періодах з тимчасових різниць, що підлягають оподаткуванню.

Відстрочений податковий актив – сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню у наступних періодах внаслідок: 1) тимчасової різниці, що підлягає вирахуванню; 2) перенесення податкового збитку, не включеного до розрахунку зменшення податку на прибуток у звітному періоді; 3) перенесення на майбутні періоди податкових пільг, якими скористатися у звітному періоді неможливо.

Відстрочений податок на прибуток – сума податку на прибуток, що визнана відстроченим податковим зобов'язанням і відстроченим податковим активом.

Власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Гарантована ліквідаційна вартість – 1) для орендаря – частина ліквідаційної вартості, яка гарантується до сплати орендарем або пов'язаною з ним стороною; 2) для орендодавця – частина ліквідаційної вартості, яка гарантується до сплати орендарем або незалежною третьою стороною, здатною за своїм фінансовим станом відповідати за гарантією.

Горизонтальний (трендовий) фінансовий аналіз – одна із систем фінансового аналізу, що ґрунтується на вивченні динаміки окремих фінансових показників у часі. В процесі аналізу розраховуються темпи росту (приросту) окремих елементів капіталу підприємства за ряд періодів і визначаються тенденції їх зміни (чи тренд).

Господарська одиниця за межами України – дочірнє, асоційоване, спільне підприємство, філія, представництво або інший підрозділ підприємства, які перебувають або ведуть господарську діяльність за межами України.

Грошові кошти – готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання.

Група нематеріальних активів – сукупність однотипних за призначенням та умовами використання нематеріальних активів.

Група основних засобів – сукупність однотипних за технічними характеристиками, призначенням та умовами використання необоротних матеріальних активів.

Гудвіл – один із видів нематеріальних активів, вартість якого визначається як різниця між ринковою (продажною) вартістю підприємства як цілісного майнового комплексу та його балансовою вартістю. Це перевищення вартості пов'язане з можливістю отримання вищого рівня прибутку (порівняно з середньогалузевим) за рахунок використання ефективнішої системи управління, домінуючої позиції на товарному ринку, використання нових технологій тощо.

Дата балансу – дата, на яку складений баланс підприємства. Зазвичай датою балансу є кінець останнього дня звітного періоду.

Дата придбання – дата, на яку контроль за чистими активами і діяльністю підприємства, що купується, переходить до покупця.

Діагностичний аналіз – аналіз спрямований на обґрунтування ефективних заходів щодо фінансового оздоровлення підприємства шляхом виявлення факторів та причин фінансової неспроможності суб'єкта господарювання, об'єктивної ідентифікації ознак банкрутства.

Дебітори – юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Дебіторська заборгованість – сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Дедукція – спосіб дослідження від загального до часткового, виведення із загальних положень висновків більш часткового характеру.

Дериватив – фінансовий інструмент, який підтверджує право чи обов'язок його власника купити чи продати цінні папери, валюту, товари чи нематеріальні активи за раніше визначеними ним умовами в майбутньому. Найбільш розповсюдженими деривативами є опціони, свопи, форвардні контракти.

Дефолт – оголошення позичальника як неспроможного погасити в передбачені строки свої фінансові зобов'язання.

Диверсифікація – різноманітність форм діяльності, видів товарів і послуг, груп фінансових інструментів з метою мінімізації ризиків.

Дивіденди – частина чистого прибутку, розподілена між учасниками (власниками) відповідно до частки їх участі у власному капіталі підприємства.

Дивідендна політика – частина загальної стратегії формування капіталу акціонерного товариства, яка полягає в оптимізації пропорцій між споживаною і капіталізованою частиною прибутку.

Дисконтування вартості – процес приведення майбутньої вартості грошей до їх теперішньої вартості шляхом вилучення з їх майбутньої суми відповідної суми процентів, що називається дисконтом.

Довгострокова дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

Дослідження – заплановані підприємством дослідження, які проводяться ним уперше з метою отримання і розуміння нових наукових і технічних знань.

Доходи – збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Еквіваленти грошових коштів – короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості.

Елемент витрат – сукупність економічно однорідних витрат.

Забезпечення – зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу.

Запаси – активи, що: 1) утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; 2) перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; 3) утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Звичайна діяльність – будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення.

Звіт про власний капітал – звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Звіт про рух грошових коштів – форма фінансової звітності, в якій відображають надходження і видаток грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді.

Звіт про фінансові результати – форма фінансової звітності про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства.

Зменшення корисності – втрата економічної вигоди в сумі перевищення залишкової вартості активу над сумою очікуваного відшкодування.

Знос необоротних активів – сума амортизації об'єкта необоротних активів з початку їх корисного використання.

Зобов'язання – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Ідентифіковані активи та зобов'язання – придбані активи та зобов'язання, які на дату придбання відповідають критеріям визнання статей балансу, встановлених Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 2 «Баланс».

Інвестиційна діяльність – придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Індекс інфляції – показник, що відображає загальний ріст рівня цін у певному періоді. Визначається шляхом сумування базового їх рівня на початок періоду (який приймається за одиницю) і темпу інфляції в аналізованому періоді.

Іноземна валюта – валюта інша, ніж валюта звітності.

Інфляційна премія – додатковий дохід, який виплачується кредитору чи інвестору з метою відшкодування фінансових втрат від знецінення грошей у зв'язку з інфляцією. Рівень цього доходу переважно прирівнюється до темпу інфляції.

Історична (фактична) собівартість (принцип підготовки фінансової звітності) – визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання.

Коефіцієнт варіації – статистичний показник, який характеризує співвідношення середньоквадратичного відхилення і середньої величини аналізованого показника. Відображає рівень варіації аналізованого показника, використовується в процесі оцінки рівня окремих видів ризиків.

Коефіцієнти оцінки оборотності капіталу – система показників фінансової активності підприємства, які характеризують, наскільки швидко сформований капітал обертається в процесі його господарської діяльності.

Коефіцієнти оцінки платоспроможності – система показників, які характеризують здатність підприємства своєчасно розплатуватися за своїми фінансовими зобов'язаннями залежно від стану ліквідності активів. Проведення такої оцінки вимагає попереднього групування активів підприємства за рівнем ліквідності, а фінансових зобов'язань – за терміновістю погашення.

Коефіцієнти оцінки рентабельності – система показників, які характеризують здатність підприємства генерувати необхідну величину прибутку в процесі своєї господарської діяльності і відображають ефективність використання вкладеного капіталу.

Коефіцієнти оцінки фінансової стійкості підприємства – система показників, які характеризують структуру капіталу підприємства з позиції рівня фінансової стабільності його розвитку.

Консолідована фінансова звітність – звітність, яка відображає фінансовий стан і результати діяльності юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці.

Користувачі звітності – фізичні та юридичні особи, що потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень.

Кредитоздатність – система оцінки показників і умов, які визначають здатність підприємства залучати позичений капітал і повертати його в повному обсязі в передбачені строки.

Курсова різниця – різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах.

Лeverидж – фінансовий механізм управління прибутком, який базується на забезпеченні необхідного співвідношення окремих видів капіталу чи окремих видів витрат. Розрізняють фінансовий лeverидж (механізм впливу на рівень рентабельності власного капіталу за рахунок зміни співвідношення власних та позичених фінансових ресурсів) і операційний лeverидж (механізм впливу на суму і рівень прибутку за рахунок зміни співвідношення постійних і змінних витрат).

Ліквідаційна вартість – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

Ліквідність – здатність окремих видів майнових цінностей перетворюватися в грошову наявність без суттєвої втрати своєї поточної вартості в умовах певної кон'юнктури ринку.

Майбутня вартість грошей – сума інвестованих у теперішній момент грошових засобів, в яку вони перетворюються через певний період часу з врахуванням процентної ставки.

Материнське (холдингове) підприємство – підприємство, яке здійснює контроль дочірніх підприємств.

Метод ефективної ставки відсотка – метод нарахування амортизації дисконту або премії, за яким сума амортизації визначається як різниця між доходом за фіксованою ставкою відсотка і добутком ефективної ставки та амортизованої вартості на початок періоду, за який нараховується відсоток.

Метод ЛФО – метод оцінки і відображення в обліку вартості запасів ПМЦ, який базується на використанні останньої ціни їх придбання (за принципом «останній прийшов – перший пішов»).

Метод участі в капіталі – метод обліку інвестицій, згідно з яким балансова вартість інвестицій відповідно збільшується або зменшується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування.

Метод ФІФО – метод оцінки і відображення в бухгалтерському обліку вартості ТМЦ, який базується на використанні першої ціни їх придбання (за принципом «перший прийшов – перший пішов»).

Мінімальні орендні платежі – платежі, що підлягають сплаті орендарем протягом строку оренди (за вирахуванням вартості послуг та податків, що підлягають сплаті орендодавцю, і непередбаченої орендної плати), збільшені: 1) для орендаря – на суму його гарантованої ліквідаційної вартості; 2) для орендодавця – на суму його гарантованої ліквідаційної вартості.

Монетарні статті – статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей або їх еквівалентів.

Надзвичайна подія – подія або операція, яка відрізняється від звичайної діяльності підприємства, та не очікується, що вона повторюватиметься періодично або в кожному наступному звітному періоді.

Нарахування та відповідність доходів і витрат (принцип підготовки фінансової звітності) – для визначення фінансового результату звітного періоду потрібно зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошей.

Невідмовна орендна угода – орендна угода, яка може бути розірвана тільки: 1) з дозволу орендодавця; 2) якщо відбулася певна непередбачена подія; 3) у разі укладання орендарем нової угоди про оренду цього самого активу або замість нього іншого аналогічного за призначенням активу з тим самим орендодавцем.

Негарантована ліквідаційна вартість – частина ліквідаційної вартості об'єкта оренди, отримання якої орендодавцем не забезпечується або гарантується лише пов'язаною з ним стороною.

Негативний гудвіл – перевищення вартості частки покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань над вартістю придбання на дату придбання.

Негрошові операції – операції, які не потребують використання грошових коштів та їх еквівалентів.

Нематеріальний актив – немонетарний актив, що не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам.

Немонетарні активи – усі активи, крім грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості у фіксованій (або визначеній) сумі грошей.

Немонетарні статті – статті інші, ніж монетарні статті балансу.

Необоротні активи – усі активи, що не є оборотними.

Непередбачена орендна плата – частина орендної плати, яка не зафіксована конкретною сумою та розраховується із застосуванням показників інших, ніж строк оренди (обсяг продажу, рівень використання, індекс інфляції та цін, ринкові ставки відсотка тощо).

Непередбачене зобов'язання – 1) зобов'язання, що може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджено лише тоді, коли відбудеться або не відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю; або 2) теперішнє зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки малоімовірно, що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, або оскільки суму зобов'язання не можна достовірно визначити.

Непрямі витрати – витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом.

Нереалізовані прибутки та збитки від внутрішньогрупових операцій – прибутки та збитки, що виникають внаслідок внутрішньогрупових операцій (продажу товарів, продукції, виконання робіт, послуг тощо) і включаються до балансової вартості активів підприємства.

Несприятливі контракти – контракти, у виконанні яких підприємство не зацікавлене внаслідок їх збитковості або інших причин та готове передати їх іншим підприємствам.

Нормальна потужність – очікуваний середній обсяг діяльності, що може бути досягнутий за умов звичайної діяльності підприємства протягом кількох років або операційних циклів з урахуванням запланованого обслуговування виробництва.

«Ню-хау» – сукупність незапатентованих технічних, технологічних, управлінських, комерційних і інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, опису нагромадженого досвіду, що є предметом інновацій чи об'єктом інноваційного інвестування.

Обачність (принцип підготовки фінансової звітності) – принцип, згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства.

Об'єднання підприємств – з'єднання окремих підприємств у результаті приєднання одного підприємства до іншого або внаслідок одержання контролю одним підприємством над чистими активами та діяльністю іншого підприємства.

Об'єкт витрат – продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат.

Об'єкт основних засобів – закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього або окремих конструктивно відокремлених предмет, що призначений для виконання певних самостійних функцій, чи відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів одного або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс – певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно. Якщо один об'єкт основних засобів складається з частин, які мають різний строк корисного використання (експлуатації), то кожна з цих частин може визнаватися в бухгалтерському обліку як окремих об'єкт основних засобів.

Облігація – цінний папір, що засвідчує про внесення її власником грошових засобів і підтверджує зобов'язання емітента відшкодувати йому номінальну вартість цього цінного паперу в передбачений у ньому строк з виплатою фіксованого процента.

Облікова оцінка – попередня оцінка, яка використовується підприємством з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами.

Облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Обліковий прибуток (збиток) – сума прибутку (збитку) до оподаткування, визначена в бухгалтерському обліку і відображена у Звіті про фінансові результати за звітний період.

Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Обтяжливий контракт – контракт, витрати (яких не можна уникнути) на виконання якого перевищують очікувані економічні вигоди від цього контракту.

Оперативний аналіз – система щоденного спостереження та оцінювання відхилень фактичного стану досліджуваного об'єкта від регламентованих показників, визначення причин та можливих наслідків таких відхилень, розроблення механізмів швидкого втручання в господарські процеси для реалізації ефективної діяльності підприємства, набуває особливого значення в умовах нестабільної виробничої, фінансової та комерційної діяльності підприємств.

Оперативний лізинг (оренда) – господарська операція, яка передбачає передачу орендару права користування основними засобами, що належать орендодавцю, на строк, який не перевищує їх повної амортизації, з обов'язковим їх поверненням після закінчення строку дії лізингової угоди. Передані в оперативний лізинг основні засоби залишаються на балансі орендодавця.

Операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

Операційний цикл – проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг.

Операція в іноземній валюті – господарська операція, вартість якої визначена в іноземній валюті або яка потребує розрахунків в іноземній валюті.

Оренда – угода, за якою орендар набуває права користування необоротним активом за плату протягом погодженого з орендодавцем строку.

Орендна ставка відсотка – ставка відсотка, за якою теперішня вартість суми мінімальних орендних платежів та негарантованої ліквідаційної вартості дорівнює справедливій вартості об'єкта фінансової оренди на початок строку оренди.

Основна діяльність – операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу.

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів,

надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Первісна вартість – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Періодичність (принцип підготовки фінансової звітності) – припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності.

Повне висвітлення (принцип підготовки фінансової звітності) – фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі.

Пов'язані сторони – особи, стосунки між якими обумовлюють можливість однієї сторони контролювати іншу або здійснювати суттєвий вплив на прийняття фінансових і оперативних рішень іншою стороною.

Податкова база активу і зобов'язання – оцінка активу і зобов'язання, яка використовується з метою оподаткування цього активу і зобов'язання при визначенні податку на прибуток.

Податковий прибуток (збиток) – сума прибутку (збитку), визначена за податковим законодавством об'єктом оподаткування за звітний період.

Подібні об'єкти – об'єкти, які мають однакове функціональне призначення та однакову справедливу вартість.

Подія після дати балансу – подія, яка відбувається між датою балансу і датою затвердження керівництвом фінансової звітності, підготовленої до оприлюднення, яка вплинула або може вплинути на фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

Показники рентабельності – відносні показники прибутковості, які характеризують ефективність діяльності підприємства.

Послідовність (принцип підготовки фінансової звітності) – передбачає постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики повинна бути обґрунтована і розкрита у фінансовій звітності.

Постійна різниця – різниця між податковим прибутком (збитком) і обліковим прибутком (збитком) за певний період, що виникає в поточному звітному періоді та не анулюється у наступних звітних періодах.

Поточна дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Поточний податок на прибуток – сума податку на прибуток, визначена у звітному періоді відповідно до податкового законодавства.

Поточні зобов'язання – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

Початок строку оренди – дата, яка настає раніше: дата підписання орендної угоди або дата прийняття сторонами зобов'язань щодо основних положень угоди про оренду.

Премія за ліквідність – додатковий дохід, що виплачується інвестору, з метою відшкодування ризику можливих фінансових втрат, пов'язаних з низькою ліквідністю об'єктів інвестування.

Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати, яка є джерелом зростання ринкової вартості, формування фінансових ресурсів для розвитку господарської діяльності та реалізації соціальних програм.

Придбання – об'єднання підприємств, у результаті якого покупець набуває контроль над чистими активами та діяльністю інших підприємств в обмін на передачу активів, прийняття на себе зобов'язань або випуск акцій.

Примітки до фінансових звітів – сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію і обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами).

Принцип бухгалтерського обліку – правило, яким потрібно керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності.

Проценти – плата за використання грошових коштів, їх еквівалентів або сум, що заборговані підприємству.

Рентабельність – характеризує співвідношення суми одержуваного прибутку і суми коштів, витрачених на її отримання.

Ринкова вартість фінансової інвестиції – сума, яку можна отримати від продажу фінансової інвестиції на активному ринку.

Рівень ліквідності інвестицій – показник, який характеризує можливу швидкість реалізації об'єктів інвестування по їх реальній ринковій вартості.

Розкриття – надання інформації, яка є суттєвою для користувачів фінансової звітності.

Розробка – застосування підприємством результатів досліджень та інших знань для планування і проектування нових або значно вдосконалених матеріалів, приладів, продуктів, процесів, систем або послуг до початку їхнього серійного виробництва чи використання.

Роялті – платежі за використання нематеріальних активів підприємства (патентів, торговельних марок, авторського права, програмних продуктів тощо).

Рух грошових коштів – надходження і вибуття грошових коштів та їхніх еквівалентів.

Спільна діяльність – господарська діяльність зі створенням або без створення юридичної особи, яка є об'єктом спільного контролю двох або більше сторін відповідно до письмової угоди між ними.

Справедлива вартість – сума, за якою може бути здійснений обмін активу, або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.

Ставка відсотка на можливі позики орендаря – ставка відсотка, яку мав би сплачувати орендар за подібну оренду або (якщо цей показник визначити неможливо) ставка відсотка за позиками для придбання подібного активу (на той самий термін та з подібною гарантією) на початку строку оренди.

Стаття – елемент фінансового звіту, який відповідає критеріям, установленими національними стандартами бухгалтерського обліку.

Строк корисного використання (експлуатації) – очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг).

Строк оренди – період дії невідмовної орендної угоди, а також період продовження цієї угоди, обумовлений на початку строку оренди.

Суборенда – угода про передачу орендарем орендованого ним об'єкта в оренду третій особі.

Сума очікуваного відшкодування – сума, яку підприємство очікує до відшкодування вартості необоротного активу під час його майбутнього використання, включаючи його ліквідаційну вартість.

Сума погашення – недисконтована сума грошових коштів або їх еквівалентів, яка, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.

Сумнівна дебіторська заборгованість – це заборгованість, відносно якої існує ймовірність її неповернення боржником.

Сумнівний борг – поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником.

Суттєва інформація – інформація, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності. Суттєвість інформації визначається відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та керівництвом підприємства.

Суттєвий вплив – повноваження брати участь у прийнятті рішень з фінансової, господарської та комерційної політики об'єкта інвестування без здійснення контролю цієї політики.

Темп інфляції – показник, який відображає розмір знецінення (зниження покупної спроможності) грошей у певному періоді, що відображається приростом середнього рівня цін у процентах до їх номіналу на початок періоду.

Теперішня вартість – дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.

Теперішня вартість грошей – сума майбутніх грошових засобів, дисконтованих з врахуванням певної процентної ставки до теперішнього періоду часу.

Тимчасова різниця – різниця між оцінкою активу або зобов'язання за даними фінансової звітності та податковою базою цього активу або зобов'язання відповідно.

Тимчасова різниця, що підлягає вирахуванню – тимчасова різниця, що призводить до зменшення податкового прибутку (збільшення податкового збитку) у майбутніх періодах.

Тимчасова різниця, що підлягає оподаткуванню – тимчасова різниця, що включається до податкового прибутку (збитку) у майбутніх періодах.

Товарний знак – емблема, малюнок чи символ, зареєстрований у встановленому порядку, який служить для того, щоб відрізнити даного виробника від іншого. Є одним із видів нематеріальних активів.

Товарний кредит по відкритому рахунку – форма фінансових зобов'язань, що використовується в господарських зв'язках підприємства з його постійними постачальниками. Його використання передбачає відкриття підприємством рахунка, на якому відображається вартість відвантажених постачальником товарів. Підприємство погашає свою заборгованість в обумовлені контрактом терміни.

Торгова марка – право на виняткове використання фірмової назви юридичної особи. Є одним із видів нематеріальних активів.

Факторинг – фінансова операція, яка полягає в тому, що підприємство-продавець віддає банку право отримання грошових засобів за платіжними документами за поставлену продукцію. При проведенні цієї операції банк повертає підприємству частину боргу, беручи комісійні в процентах до суми платежу. Факторингова операція дозволяє підприємству в короткий термін рефінансувати дебіторську заборгованість.

Фінансова діяльність – діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Фінансова оренда – оренда, що передбачає передачу орендарю всіх ризиків та вигод, пов'язаних з правом користування та володіння активом. Оренда вважається фінансовою за наявності хоча б однієї з наведених нижче ознак: 1) орендар набуває права власності на орендований актив після закінчення строку оренди; 2) орендар має можливість та намір придбати об'єкт оренди за ціною, нижчою за його справедливую вартість на дату придбання; 3) строк оренди становить більшу частину строку корисного використання (експлуатації) об'єкта оренди; 4) теперішня вартість мінімальних орендних платежів з початку строку оренди дорівнює або перевищує справедливую вартість об'єкта оренди.

Фінансовий цикл підприємства – характеризує період повного обороту грошових засобів, інвестованих в оборотні активи, починаючи з моменту погашення кредиторської заборгованості за одержані сировину, матеріали і напівфабрикати, і закінчуючи інкасацією дебіторської заборгованості за поставлену готову продукцію.

Фінансові інвестиції – це господарські операції, що передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів або інших фінансових інструментів, що здійснюються підприємством з метою отримання економічних вигід від їх володіння, а саме збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора.

Флоут – один з ефективних інструментів управління залишком грошових активів підприємства, що відображає суму його грошових засобів, пов'язану з вже виписаними ним платіжними документами-дорученнями (чеками, акредитивами тощо), але ще не інкасована їх одержувачем і дозволяє підвищувати суму середнього залишку своїх грошових активів без додаткового вкладення фінансових ресурсів. Флоут по конкретному платіжному документу можна розглядати як період часу між його випискою за конкретним платежем і його фактичною оплатою.

Форфейтинг – фінансова операція по рефінансуванню дебіторської заборгованості по товарному кредиту шляхом передачі перевідного векселя по ньому на користь банку з виплатою відповідної винагороди. У результаті такої операції заборгованість покупця по кредиту трансформується в заборгованість банку по фінансовому кредиту.

Франчайзинг – продаж ліцензії на технологію чи товарний знак фірми, що має високий імідж на ринку, при умові дотримання покупцем франчайзіатом обумовлених продавцем ліцензії франчайзером стандартів якості продукції і послуг у процесі її реалізації. Для покупця придбання такої ліцензії є однією з форм інноваційних інвестицій.

Цифрова економіка – господарська діяльність, у якій ключовим фактором виробництва є інформація у цифровому вигляді, обробка великих обсягів і використання результатів аналізу яких дозволяють підвищити ефективність різних видів діяльності.

Чиста вартість реалізації запасів – попередньо оцінена вартість реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізацію.

Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості – сума поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги з вирахуванням резерву сумнівних боргів.

Чисті активи – сума активів за вирахуванням зобов'язань підприємства, яка дозволяє отримати приблизне уявлення про його вартість в разі її негайної ліквідації. Застосовується в разі відсутності доступу до внутрішньої звітності підприємства.

Якість прибутку – узагальнена характеристика чинників формування показників фінансових результатів або структури джерел формування прибутку підприємства. Висока якість операційного прибутку характеризується стабільністю його структури і позитивної динаміки, ростом обсягу випуску продукції, зниженням рівня операційних витрат тощо, а низька якість – зростанням цін на продукцію без збільшення обсягу випуску і реалізації в натуральних показниках, зниженням цінності акцій, погіршенням ділового іміджу адміністрації суб'єкта господарювання тощо.

Якісний прибуток – це прибуток, що відповідає найкращим показникам оцінювання господарської діяльності.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні нормативні акти:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
2. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена затверджене постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. № 22. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text>.
3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>.
4. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>.
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
6. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 09.11.1999 р. № 291. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>.
7. Податковий кодекс України: Закон України. Редакція від 01.01.2022 р. № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 25 «Звіт суб'єкта малого підприємництва»: наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39 (із змін. та доп.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0189-11#Text>.
9. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.
10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. №996-XIV. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>.
11. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.

Підручники:

1. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: підручник (7-е вид., доп. і перероб.). К. : Алерта, 2016. 928 с.
2. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник (4-те вид., перероб. і доп.). К. : Знання, 2015. 572 с.
3. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік: підручник. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 480 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Білоусько В. С. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посібник. К. : Ліра-К, 2014. 402 с.
2. Зінченко О. В., Радіонова Н. Й., Хаустова Є. Б. та ін. Бухгалтерський облік: у схемах і таблицях: навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2017. 340 с.
3. Довгопол Н. В., Полозова Т. В., Радченко М. О. Бухгалтерський облік: навч. посібник для студ. усіх форм навч. спец. 051 «Економіка». Харків : ХНУРЕ, 2021. 300 с.
4. Верхоглядова Н. І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2010. 354 с.
5. Грачова Р. Є. Всі проведення. К. : Галицькі Контракти, 2006. 448 с.
6. Давидюк Т. В., Манойленко О. В., Ломаченко Т. І., Резніченко А. В. Бухгалтерський облік: навч. посібник. Харків : Видавничий дім «Гельветика», 2016. 392 с.
7. Зарудна Н.Я., Кундеус О.М., Яковець Т.А. Облік та нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності: навч. посібник. Тернопіль : ТАЙП, 2016. 283 с.
8. Зінченко О. В., Радіонова Н. Й., Хаустова Н. Й. Бухгалтерський облік: у схемах і таблицях: навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2017. 340 с.
9. Кононова О. Є. Організація бухгалтерського обліку: навч. посібник. Дніпро : ДВНЗ ПДАБА; Відень : Premier Publishing s.r.o. Vienna, 2018. 102 с.
10. Максимова В. Ф. Облік у галузях економіки: навч. посібник для ВНЗ. К. : ЦУЛ, 2016. 496 с.
11. Верига Ю. А. Облікова політика підприємства: навч. посібник для ВНЗ. К. : ЦУЛ, 2015. 312 с.
12. Серпенінова Ю. С., Гольцова С. М., Макаренко І. О. Бухгалтерський облік: загальна теорія: навч. посібник. Суми : Університетська книга, 2015. 336 с.
13. Серпенінова Ю. С. Бухгалтерський облік: загальна теорія: навч. посібник. Суми : Університетська книга, 2015. 336 с.
14. Смоляр Л. Г. Облік і аудит: навч. посібник. К. : Ліра-К, 2013. 616 с.

Інші джерела:

1. Малюга Н. М., Пархоменко В. М. Бухгалтерський облік (загальна теорія): конспект лекцій в схемах і таблицях: навч. посібник. К. : ТОВ «Видавництво «Консультант», 2017. 66 с.
2. Maksymenko, I., & Melikhova, T. (2017). Accounting and analytical procurement of state financial control and directions of its implementation in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 3(5), 268-275.
3. Maksymenko, I., Melikhova, T., & Zorya, O. (2018). Fiscal audit development in the system of budget process management. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 22(6). URL : <https://www.abacademies.org/articles/fiscal-audit-development-in-the-system-of-budget-process-management7767.html>.

4. Шум М. А., Гулько К. С. Особливості обліку та аналізу виробничих запасів на підприємствах України в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 4. С. 166-169.

5. Нововведення законодавства – 2020 : довідник бухгалтера: практ. керівництво. Дніпро : Баланс-Клуб, 2020. 95 с. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all/cgiirbis_64.exe.

6. Все про бухгалтерський облік. *Всеукраїнська професійна газета*. URL : <http://www.vobu.com.ua>.

7. Український бухгалтерський журнал «Баланс». URL : <http://www.balance.ua>.

Інтернет-ресурси:

1. Бібліотеки та науково-інформаційні центри України. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html>.

2. Газета «Інтерактивна бухгалтерія». URL : <https://interbuh.com.ua/ua/>

3. Газета «Податки та бухгалтерський облік». URL : <http://www.nibu.factor.ua/>

4. Дебет-Кредит: Український бухгалтерський портал. URL : <http://dtkr.com.ua/>

5. Ліга: Закон. URL : http://www.ligazakon.ua/resource_map.

6. Міністерство фінансів України. URL : <http://www.minfin.gov.ua/>

7. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua>.

8. Нормативні акти України. URL : <http://www.nau.kiev.ua/>

9. Сайт для бухгалтерів № 1. *Бухгалтер 911*. URL : <https://buhgalter911.com/uk/>

10. Бухгалтерський форум. URL : <http://club.dtkr.com.ua/>

Для нотаток

Навчальне видання

Протопопова Наталія Андріївна

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І АУДИТ»

Редактор, оригінал-макет, дизайн – *Є. В. Коваленко-Марченкова,*
А. В. Самотуга

Формат 60x84/16. Друк – цифровий.

Гарнітура – Times New Roman. Ум.-друк. арк. 3,38. Обл.-вид. арк. 3,63.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, т. (056) 370-96-59

Свідоцтво про внесення до державного реєстру КВ № 6054 від 28.02.2018 р.